

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА»

Рівень вищої освіти

Освітньо-професійна програма

Загальний обсяг

Тривалість викладання

Обсяг навчальних занять

у т.ч. аудиторні заняття

лекції

практичні

Мова викладання

другий (магістерський)

усі ОПП ФЕФ, окрім ОПП

«Журналістика,

медіакомунікації та PR»

4 кредити ЄКТС

2-й семестр 2025-2026 н.р.,

3-4 чверть

120 год.

3 год/тиждень

1 година

2 години

українська

Кафедра, що викладає: туризму та економіки підприємства

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=6745>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Microsoft Teams – команда «Управління ефективністю підприємства»

Інформація про викладача:

Викладач:

Бессонова Анна Володимирівна

Доцент, PhD

Персональна сторінка:

<https://ep.nmu.org.ua/ua/teachers/Bessonova.php>

E-mail:

Bessonova.a.v@nmu.one

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Дисципліна «Управління ефективністю підприємства» належить до переліку вибірових навчальних дисциплін, що пропонуються в рамках циклу фахової підготовки здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти усіх

ОПП фінансово-економічного факультету, окрім ОПП «Журналістика, медіакомунікації та PR».

Дисципліна спрямована на формування у здобувачів знань і практичних навичок у сфері оцінювання, планування та підвищення ефективності діяльності підприємства. У межах курсу розглядаються сучасні підходи до визначення результативності бізнес-процесів, методи стратегічного та операційного управління, інструменти фінансово-економічного аналізу, системи показників ефективності (KPI).

Цей курс побудовано на засадах студентоцентрованого підходу (Student-Centered Approach), який розглядає здобувача вищої освіти як суб'єкта з власними унікальними інтересами, потребами і досвідом, спроможного бути самостійним і відповідальним учасником освітнього процесу.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни – сформувати у здобувачів знання теоретичних основ, сучасних методів і практичних інструментів оцінювання та підвищення ефективності діяльності підприємства, розвинути компетентності щодо прийняття управлінських рішень, спрямованих на забезпечення конкурентоспроможності, фінансової стійкості та стратегічного розвитку бізнесу в умовах ринкової невизначеності.

Завдання курсу:

- ознайомлення з основами управління в умовах змін в діловому середовищі бізнесу, загальною концепцією сталого розвитку підприємств, її соціально-економічної спрямованості, а також з основами формування і вдосконалення як системи, так і механізму управління організаційним розвитком; засвоєння основ організації та управління ефективністю підприємств різних форм власності та організаційно-правових форм;

- придбання теоретичних знань й практичних навичок щодо обґрунтування напрямків управління ефективністю підприємств та розробки відповідних управлінських рішень на усіх рівнях;

- застосування на практиці теоретичних, методичних та організаційних підходів щодо підвищення ефективності діяльності підприємств через комплексне та раціональне використання різних методів впливу в залежності від специфіки обраного напрямку розвитку та стадії життєвого циклу організації;

- обґрунтування економічної ефективності визначеного напрямку підвищення ефективності діяльності підприємств;

- підготовка студентів до самостійного вміння вибору, обґрунтування та прийняття рішень щодо підвищення ефективності діяльності підприємств.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Реалізація поставлених завдань дозволяє забезпечити наступні дисциплінарні результати навчання:

- визначати тенденцію розвитку конкурентоспроможності підприємства та його продукції, обґрунтовувати управлінські рішення, націлені на підвищення ефективності діяльності підприємства;
- опрацьовувати фактори впливу на ефективність діяльності підприємства;
- розробляти та обґрунтовувати стратегічні управлінські рішення щодо управління ефективністю підприємства;
- комплексно оцінювати ефективність діяльності підприємства та окремі його складові.

4. СТРУКТУРА КУРСУ

Лекції

Тема 1. Управління ефективністю підприємства: суть, принципи і методи.

- 1.1. Суть системи управління ефективністю підприємства.
- 1.2. Принципи і методи управління ефективністю підприємства.
- 1.3. Напрями управління ефективністю підприємства.

Тема 2. Підходи до визначення ефективності виробництва.

- 2.1. Поняття ефективності виробництва.
- 2.2. Суть ресурсного, витратного і ресурсно-витратного підходів до визначення ефективності, переваги і недоліки.
- 2.3. Види ефектів і їх характеристика.

Тема 3. Господарсько-управлінські рішення і їх вплив на ефективність.

- 3.1. Управління виробництвом і його основні функції.
- 3.2. Класифікація управлінських рішень.
- 3.3. Управлінські рішення по виявленню резервів зростання ефективності виробництва.
- 3.4. Організаційно-економічний механізм дії чинників зростання ефективності виробництва

Тема 4. Система оцінювання ефективності роботи підприємства.

- 4.1. Критерій і принципи формування системи показників ефективності виробництва.
- 4.2. Система показників ефективності виробництва.
- 4.3. Суть, види і визначення ефективності використання нової техніки.

Тема 5. Управління ефективністю використання матеріальних ресурсів.

- 5.1. Основні підходи до управління ефективністю використання матеріальних ресурсів.
- 5.2. Оцінка ефективності використання матеріальних ресурсів за системою показників. Потреба в ресурсах.
- 5.3. Підвищення ефективності управління товарно-матеріальними запасами.

Тема 6. Управління ефективністю використання основного виробничого потенціалу.

6.1. Характеристика виробничого потенціалу підприємства.

6.2. Управління ефективністю використання основного виробничого потенціалу.

6.3. Характеристика узагальнюючих і часткових показників ефективності використання основного виробничого потенціалу.

Тема 7. Вимірювання економічної ефективності трудового потенціалу.

7.1. Продуктивність праці як показник ефективності використання трудових ресурсів.

7.2. Методи формування трудового потенціалу та необхідність ефективного управління ним.

7.3. Економічна ефективність стимулювання трудового потенціалу шляхом оплати праці.

Тема 8. Ефективність використання фінансових ресурсів.

8.1. Стратегія управління фінансовою стійкістю підприємства. Показники оцінки фінансового стану.

8.2. Прибуток і рентабельність як результативні показники оцінки ефективності.

8.3. Управління ефективністю використання фінансових ресурсів.

Практичні заняття

Тема 1. Управління ефективністю підприємства: суть, принципи і методи.

Тема 2. Підходи до визначення ефективності виробництва.

Тема 3. Господарсько-управлінські рішення і їх вплив на ефективність.

Тема 4. Система оцінювання ефективності роботи підприємства.

Тема 5. Управління ефективністю використання матеріальних ресурсів.

Тема 6. Управління ефективністю використання основного виробничого потенціалу.

Тема 7. Вимірювання економічної ефективності трудового потенціалу.

Тема 8. Ефективність використання фінансових ресурсів.

Інформація для здобувачів заочної форми навчання. На сайті НТУ «ДП» розміщено графік навчального процесу. Протягом року передбачено заняття з викладачем відповідно до розкладу: 4 год. лекційних занять, 4 год. практичних занять, решту годин здобувач опановує самостійно. Під час сесії здобувачі виконують практичні завдання, контрольні роботи. Умови завдань розміщено на сторінці курсу на платформі Moodle та в Microsoft 365. Форма контролю – диф. залік.

5. ТЕХНІЧНЕ ОБЛАДНАННЯ ТА/АБО ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

На навчальних заняттях здобувачі повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; перевірений доступ до застосунків Microsoft Office: Teams, Moodle; інстальований на ПК та /або мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point); активований акаунт університетської пошти на Office365.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Оцінювання досягнень здобувачів здійснюється за допомогою прозорих процедур, що ґрунтуються на об'єктивних критеріях відповідно до Положення університету «Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти», <http://surl.li/bgruz>. Досягнутий рівень компетентностей відносно очікуваних, що ідентифікований під час контрольних заходів, відображає реальний результат навчання здобувачів за дисципліною.

6.1. Шкали

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів НТУ «ДП» здійснюється за рейтинговою (100-бальною) та інституційною шкалами. Остання необхідна (за офіційною відсутністю національної шкали) для конвертації (переведення) оцінок мобільних здобувачів.

Шкали оцінювання навчальних досягнень здобувачів НТУ «ДП»

Рейтингова	Інституційна
90-100	відмінно / Excellent
74-89	добре / Good
60-73	задовільно / Satisfactory
0-59	незадовільно / Fail

Кредити навчальної дисципліни зараховуються, якщо здобувач отримав підсумкову оцінку не менше 60-ти балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації відповідно до Положення про організацію освітнього процесу НТУ «ДП».

6.2. Засоби та процедури

Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного контролю та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Поточна успішність складається з успішності за дві контрольні роботи (кожна максимально оцінюється у 11 балів), оцінок за роботу на практичних заняттях (оцінюється 16 занять по 3 бали, кожній темі відведено 2 заняття,

максимально здобувач може отримати 48 балів) та оцінок за виконання самостійної роботи (виконання комплексного розрахункового завдання за пройденими темами, максимальна оцінка – 30 балів). Отримані бали за контрольні роботи, практичні заняття та виконання самостійної роботи додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач може набрати 100 балів.

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку)	Визначення сумарного результату поточних контролів. У випадку коли здобувач отримав менше 60 балів – складається залік у вигляді комплексної контрольної роботи, яка містить 20 тестів (вірна відповідь 1,5 бал) та 1 питання теоретичного спрямування (35 балів за умови повного розкриття тематичного спрямування), 1 розрахункове завдання (35 балів за умови виконання усіх розрахункових дій). Максимальна кількість балів за диференційований залік: 100 балів
Практичні заняття	Відбувається вирішення тестових та розрахункових завдань. Максимально оцінюються у 48 балів (16 занять × 3 балів/заняття).
Самостійна робота	Кожен здобувач повинен виконати самостійну роботу (виконання комплексного розрахункового завдання за пройденими темами, 6 завдань × 5 балів). Максимально оцінюється в 30 балів.
Контрольні заходи	Максимально оцінюється у 22 бали (2 контрольних роботи × 11 балів).

6.3. Критерії

6.3.1. Критерії оцінювання *практичного заняття*:

Кожне практичне завдання оцінюється за такими складовими: тестові завдання або виконання поточних розрахункових завдань.

Тестові завдання складаються з 6 тестів, де є одна правильна відповідь. За умови вірного вирішення одного тестового завдання здобувач отримує 0,5 балів. Максимальна кількість набраних балів за тестові завдання – 3 бали.

Виконання розрахункових завдань. За умови вірного вирішення розрахункового поточного завдання здобувач отримує 3 бали, причому:

3 бали: отримано правильні відповіді (згідно з еталоном), використано формули з поясненням змісту окремих її складових, зазначено одиниці виміру, зроблено змістовні висновки.

2 бали: отримано правильні відповіді з незначними відхиленнями від еталону, відсутні формула та/або пояснення змісту окремих складових, або не зазначено одиниці виміру, зроблено висновки.

1 бал: отримано неправильні відповіді, не використано формули з поясненням змісту окремих її складових та/або не зазначено одиниці виміру, не зроблено висновки.

6.3.2 Критерії оцінювання *самостійної роботи*.

Оцінювання самостійної роботи відбувається через розв'язання 6

розрахункових завдань за темами дисципліни, причому:

5 балів: отримано правильні відповіді (згідно з еталоном), використано формули з поясненням змісту окремих її складових, зазначено одиниці виміру, зроблено змістовні висновки.

4 бали: отримано правильні відповіді з незначними відхиленнями від еталону, відсутні формула та/або пояснення змісту окремих складових, зазначено одиниці виміру, зроблено висновки.

3 бали: отримано здебільшого правильні відповіді з певними відхиленнями від еталону, відсутні формула та/або пояснення змісту окремих складових, не зазначено одиниці виміру, зроблено висновки

2 бали: отримано переважно неправильні відповіді, не використано формули з поясненням змісту окремих її складових або не зазначено одиниці виміру, висновки неповні або невірні.

1 бал: отримано неправильні відповіді, не використано формули з поясненням змісту окремих її складових та/або не зазначено одиниці виміру, не зроблено висновки.

6.3.3. Критерії оцінювання *письмової контрольної роботи*:

Одна контрольна робота містить: 6 тестових завдань з чотирма варіантами відповідей, де правильна відповідь оцінюється у 1 бал, та 1 розрахункове завдання, де правильна відповідь оцінюється у 5 балів, причому:

5 балів: високий рівень виконаних розрахунків, що відповідає поставленому завданню, представлено методологічний апарат розв'язання завдання, зроблено власний висновок; відсутність помилок у розрахунках.

4 бали: рівень виконаних розрахунків вище середнього, що відповідає поставленому завданню, представлено методологічний апарат розв'язання завдання, зроблено власний висновок; може містити несуттєві помилки у розрахунках.

3 бали: середній рівень виконаних розрахунків, що відповідає поставленому завданню, не повністю представлено методологічний апарат розв'язання завдання, зроблено неповний висновок; може містити несуттєві помилки у розрахунках.

2 бали: наявність виконаних розрахунків, що не в повній мірі відповідають поставленому завданню, не представлено методологічний апарат розв'язання завдання, не зроблено власний висновок, містить помилки у розрахунках.

1 бал: наявність виконаних розрахунків, що не відповідають поставленому завданню, не представлено методологічний апарат розв'язання завдання, не зроблено власний висновок, містить суттєві помилки у розрахунках.

7. ПОЛІТИКА КУРСУ

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність

базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується «Положенням про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»», <https://cutt.ly/mERLa5A>, Кодекс академічної доброчесності Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», <https://cutt.ly/vERLfxF>. У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка поштової скриньки на Office365 та відвідування групи у Teams.

Протягом самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом «Управління ефективністю підприємства».

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту або в чат Teams.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять

З 24.02.2022 р. реалізація освітньої діяльності відбувається в умовах правового режиму воєнного стану. Наявна низка небезпек: повітряні тривоги, ризики припинення енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку. Згідно з наказами по університету у 2025-2026 навчальному році освітня діяльність здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх форм навчання здійснюється з використанням дистанційних технологій через синхронні та асинхронні комунікації.

Відвідування онлайн лекцій та практичних занять реалізується через приєднання до «команди» Microsoft Teams. Під час повітряної тривоги заняття перериваються і продовжуються лише за умов перебування учасників освітнього процесу у захищених приміщеннях. Викладачем (за технічної та безпекової можливості) здійснюється запис заняття для підтримки асинхронного формату навчання.

У випадках відсутності енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку викладачем забезпечується асинхронний формат навчання та комунікація зі здобувачами за допомогою каналів зв'язку, що функціонують.

Про причини неможливості взяти участь в онлайн заняттях, ускладненні доступу до матеріалів на дистанційних платформах НТУ «ДП» тощо здобувач вищої освіти має повідомити викладача в особистих повідомленнях чатів Microsoft Teams, або листом на корпоративну е-пошту НТУ «ДП», або через старосту чи представника адміністрації факультету.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань, він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку згідно Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (<https://cutt.ly/mrBXXTMI>)

7.6. Бонуси.

Здобувачі вищої освіти, які приймають участь у конференціях, конкурсах, олімпіадах тощо отримують додатково 5 балів до підсумкової оцінки.

7.7. Участь в анкетуванні.

Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачу вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети, які дозволять оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Управління ефективністю підприємства».

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

На лекційних та практичних заняттях використовуються такі методи навчання, як вербальний метод (лекція, дискусія тощо); методи візуалізації; метод евристичних питань; кейс-метод (вирішення ситуацій, розв'язання завдань тощо); метод мозкового штурму; дослідницький метод; пошуковий метод.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Воронкова А. Є. Діагностика стану підприємства: Монографія. Харків: ІНЖЕК, 2016. 447 с.
2. Говорушко Т.А. Управління ефективністю діяльності підприємств на основі вартісно-орієнтованого підходу : монографія / Т.А. Говорушко, Н.І. Клімаш. – К. : Логос, 2013. 204 с.
3. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економічна діагностика: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 307 с.
4. Селезньова Г.О., Іпполітова І.Я. Ефективність системи управління підприємством. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 38.

5. Ситник Г.В., Архіпов Н.М. Система управління ефективністю операційної діяльності підприємства. *Проблеми економіки*. 2018. Вип. 1 (35). С. 223-230.
6. Ачкасова Л.М. Система управління ефективністю діяльності підприємства. *Економіка транспортного комплексу*. 2023. Вип. 41. С. 5-17. <https://doi.org/10.30977/ЕТК.2225-2304.2023.41.5>
7. Березіна Л.М., Баган Н.В., Потяженко О.М. Перспективні напрями управління ефективністю діяльності підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 5 (16). С. 120-125. DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2019-5-19>
8. Батракова Т.І. Управління ефективністю діяльності підприємства – запорука його успішного функціонування. *Економічний аналіз*. 2015. Т. 15. Вип. 2. С. 13-19.
9. Коваленко М.В., Фоніна Я.В., Дейнеко К.А. Особливості управління ефективністю діяльності підприємств в умовах економіки України. *Держава та регіони*. 2018. Вип. 4. С. 120-126.
10. Говорушко Т.А., Климаш Н.І. Управління ефективністю діяльності підприємств на основі вартісноорієнтованого підходу : монографія. К. : Логос, 2013. 204 с.
11. Пілецька С.Т., Коритько Т.Ю. Ефективність управління підприємством, підходи та методи щодо її оцінки. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. С. 100-106. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2018-5-17>
12. Лазарева Н.О. Про розуміння управління ефективністю діяльності підприємства. *Економічний вісник Донбасу*. 2015. Вип. 2 (40). С. 105-109.
13. Воронько-Невіднича Т.В., Гаращенко В.О., Титаренко К.О. Особливості управління результативністю підприємства за сучасних умов. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. Вип. 3 (26). С. 62-66. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.26-10>
14. Щеглова О.Ю., Судакова О.І., Лаже М.В. Ефективність управління підприємством та підходи до її визначення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 12. Ч. 2. С. 186-190.
15. Bessonova A., Bieloborodova M., Bessonova S. Monitoring the sustainability of small and medium business in the regions of Ukraine based on the resource approach. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. Vol. 1 (2022), pp. 219-229.
16. Бессонова А.В., Мутерко Г.М. Вплив розвитку інноваційних технологій на кадровий потенціал промислового підприємства. *Вісник Приазовського Державного Технічного Університету. Серія: Економічні науки*, 2024, вип. 1(39), с. 87-94.
17. Бессонова А.В. Оптимізація витрат як інструмент підвищення ефективності підприємства. 2025: Adaptation of the Specialist Training System in Higher Education to the Modern Challenges of the European Educational Space: Proceedings of the Scientific and Pedagogical Internship (April 07 – May 08, 2025, Kielce, Poland). С. 60-66. DOI: <https://doi.org/10.54929/ISSW-202507040805-10>